

Vyučující: Mgr. Kateřina Korcová, Ph.D. a Mgr. Roman Švaříček, Ph.D.
Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Cíl předmětu

Předmět "Základy pedagogiky" se bude zabývat metodami, cíli, formami a obsahem výchovně-vzdělávacího působení na žáka. Poskytne přehled o základních tématech školní pedagogiky. V úvodních částech kurzu bude věnována pozornost teoretickým tématům pedagogiky a postupně se přejde k tématům úzce souvisejícím s denní praxí škol, např. pedagogické komunikaci, postavení učitele a žáka, kurikulu, systému současného školství v ČR a nejnovějším trendům a problémům pedagogiky. Důraz bude kladen na formy aktivního a otevřeného učení.

Přednášky a semináře

Přednáška je vždy spojena se seminární částí. Úkolem studentů je přečíst na daný seminář odborné články (viz Čítanka) uložené ve [Studijních materiálech v IS](#), a diskutovat o nich během seminární výuky.

Témata přednášek a čítanka textů

1. Předmět pedagogiky, základní pojmy, pedagogické disciplíny.
 - ŠTECH, Stanislav. Co je učitelství a lze se mu naučit? *Pedagogika*, 1994, 44, č. 4, s. 310-320.

- JARKOVSKÁ, Lucie, LIŠKOVÁ, Kateřina. Genderové aspekty českého školství. *Sociologický časopis* 4/2008, str. 683 - 701.
- 2. Učitelství jako profese: osobnost učitele, vlastnosti učitele, pracovní činnosti.**
- ŠVAŘÍČEK, Roman. Zkoumání konstrukce identity učitele. In Švaříček, Roman, Šedová, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Pravidla hry*. Praha: Portál, 2007, s. 335-355. ISBN 978-80-7367-313-0.
 - GAVORA, Peter. Učiteľovo vnímanie svojej profesijnej zdatnosti (self-efficacy). Prehľad problematiky. *Pedagogika*, 2008, č. 3, s. 222-235.
- 3. Žák jako subjekt vzdělávání: typy inteligence, styly učení, tvořivost jako osobnostní charakteristika.**
- STRAKOVÁ, Jana. Dopad diferenciacie vzdelávacích príležitostí v povinném vzdelávání na vývoj nerovností ve výsledcích žáků v ČR po roce 2000. *Pedagogika*, 2010, č. 1.
- 4. Specifické problémy a potřeby žáků: žák se specifickými poruchami učení, problémový žák, nadaný žák.**
- BENDL, Stanislav. Které charakteristiky učitele podporují kázeň žáků. *Pedagogika*, 2002, roč. LII, s. 346 - 357. ISSN 3330-3815.
 - MAREŠ, Jiří. Tradiční a netradiční podvádění ve škole. *Pedagogika*, 2005, 4 310-335.
- 5. Komunikace ve škole: základní charakteristiky komunikace ve třídě, výukový dialog. Sociální klima třídy a školy: charakteristika klimatu, metody diagnostiky, práce s klimatem.**
- ŠEDOVÁ, Klára, ŠVAŘÍČEK, Roman, MAKOVSKÁ, Zuzana, ZOUNEK, Jiří. Dialogické struktury ve výukové komunikaci na druhém stupni základní školy. *Pedagogika*, 2011, roč. 61, č. 1, s. 13-33.

6. Škola jako instituce: česká vzdělávací soustava, školní legislativa, spolupráce rodiny a školy.

- VIKTOROVÁ, Ida. Změny rodičovského vztahu ke škole a vzdělávání dětí“. *Pedagogika*, 2004, 4 389-405
- SEDLÁČEK, Martin. Řízení školy na vesnici. *Studia paedagogica*, 2008/1.

7. Školní kurikulum: rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program a práce s nimi.

- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Dostupný online: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/PDF/RVPG_2007_06_final.pdf
- BERAN, Jan, MAREŠ, Jan, JEŽEK, Stanislav. Rezervované postoje učitelů k dalšímu vzdělávání jako jeden z rizikových faktorů kurikulární reformy. *Orbis scholae*, 2007, roč. 2, č. 1, s. 111-131. Dostupný online: http://www.orbisscholae.cz/archiv/2007/2007_1_09.pdf

8. Alternativy a inovace ve školním vzdělávání: alternativní školy, domácí vzdělávání, inovace v práci učitele a školy.

- HAVLÍNOVÁ, Miluše. Jak vypadá naše dnešní škola: jako dříve nebo se mění? *Pedagogika*, 1993, roč. 43, č. 2, s. 137-148.

9. Vzdělávací politika jako rámec dění ve škole: základní dokumenty a trendy, způsoby prosazování vzdělávací politiky.

- PRÁŠILOVÁ, M.; VAŠŤATKOVÁ, Jana. Současné pohledy na procesy vnitřní evaluace škol v českém prostředí. *Pedagogika*, 2006, roč. 3, s. 273-284.
- VESELÝ, Arnošt. Společnost vědění jako společenský koncept. *Sociologický časopis* 2004, roč. 4.

Podmínky pro ukončení kurzu

Písemný test z povinné literatury a přednášek (max. 50 bodů). Pro úspěšné absolvování kurzu je nutné získat nejméně 33 bodů. Předpokladem je znalost přednášek, textů z čítanky a povinné literatury.

Ilustrativní příklady testových otázek

1. Vysvětlete, co znamená koncept self-efficacy.
2. Vysvětlete dva termíny speciální pedagogiky: Co to je inkluze? Co to je integrace?
3. Popište alespoň 6 nedostatků RVP a navrhněte, jak by se dal každý z nedostatků napravit.

Povinná literatura

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.

Doporučená literatura

AUGER, Marie -Therese., BOUCHARLAT, Christiane. *Učitel a problémový žák*. Praha: Portál, 2005.

CANGELOSI, James S. *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 2006.

FISCHER, Robert. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 1997.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2003.

HOLOUŠOVÁ, Drahomíra, GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika I. a II.* Olomouc: Hanex, 1999.

HORKÁ, Hana. *Výchova pro 21. století. Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy*. Brno: Paido, 2000.

JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997.

Manuál k přípravě školního vzdělávacího programu pro gymnázia

PRŮCHA, Jan., WALTEROVÁ, Eliška., MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*.
Praha: Portál.

PRŮCHA, Jan. *Učitel*. Praha: Portál, 2002.

*Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální nebo střední odborné
vzdělávání.*

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha:
Grada, 2007.

Pedagogické časopisy

Moderní vyučování, Učitelské listy (už nevychází, ale starší čísla
jsou inspirativní), Pedagogika, [Pedagogická orientace](#), [Studia
paedagogica](#).